

Jeździectwo rekreacyjne na obszarze województwa podlaskiego

Janusz Leszek Sokół

Politechnika Białostocka, Wydział Zarządzania, Katedra Turystyki i Rekreacji

e-mail: j.sokol@pb.edu.pl

DOI: 10.12846/j.em.2013.03.03

Streszczenie

W badaniach ankietowych, przeprowadzonych na grupie osób uprawiających rekreacyjną jazdę konną w wybranych ośrodkach jeździeckich województwa podlaskiego, oceniano poziom zainteresowania, jakim się cieszy ta forma rekreacji oraz szczególne upodobania jeźdźców. Większość ankietowanych stwierdziła, że głównym motywem uprawiania jeździectwa jest ich zamiłowanie do zwierząt i chęć bezpośredniego kontaktu z koniem. Rekreanci z województwa podlaskiego dość regularnie korzystają z usług ośrodków jeździeckich; ponad połowa z nich jeździ konno raz bądź dwa razy w tygodniu, preferując przy tym jazdę indywidualną. Podlascy jeźdźcy najczęściej jeżdżą na koniach rasy szlachetnej półkrwi, których jest jednocześnie najwięcej w ośrodkach jeździeckich. Odległość ośrodka jeździeckiego od miejsca zamieszkania osób jeżdżących była jednym z głównych kryteriów jego wyboru.

Słowa kluczowe

rekreacja konna, ośrodki jeździeckie, poziom zainteresowania

Wstęp

Jazda konna jako rodzaj rekreacji ruchowej z każdym rokiem staje się coraz bardziej popularną formą aktywnego wypoczynku (Dzięciołowski, 2007; Sokół, 2010). Niektórzy jeżdżą sportowo, inni zawodowo (na przykład policja), a inni dla przyjemności. Ci ostatni to tak zwani jeźdźcy rekreacyjni (Bielawska i in., 2005).

Uprawianie sportowej i rekreacyjnej jazdy konnej poprawia sprawność fizyczną człowieka, co ma szczególnie istotne znaczenie dla mieszkańców wielkich aglomeracji, którzy na co dzień nie są zbyt aktywni fizycznie (Chmiel, 2009).

Jazda konna to forma rekreacji o wyjątkowej specyfice i niepowtarzalnych walorach. Jedną z głównych jej zalet jest to, iż można ją uprawiać praktycznie od dziecka aż do późnej starości, przy czym jeździć można niezależnie od pory roku (Łobożewicz i Kogut, 1999).

Jeździectwo nadal (i nie bez racji) jest uważane za bardzo kosztowne hobby, co sprawia, że ma małe szanse na to, aby stać się masową formą aktywności ruchowej człowieka w najbliższym czasie. Kupno konia oraz jego utrzymanie przekracza zwykle możliwości finansowe przeciętnego mieszkańca Polski. W takich przypadkach, korzystanie z ośrodków jeździeckich jest rozwiązaniem dużo tańszym, tym niemniej z racji ich usytuowania, najczęściej poza miastem, implikuje dla jeźdźca kolejny wydatek związany z koniecznością dojazdu do tych ośrodków. Odległość ich od miejsca zamieszkania potencjalnych jeźdźców to jeden z głównych kryteriów ich wyboru miejsca uprawiania jeździectwa.

Celem prezentowanej pracy była ocena poziomu zainteresowania, jakim cieszy się rekreacja konna wśród osób korzystających z usług ośrodków jeździeckich, skupionych na obszarze województwa podlaskiego oraz szczególne upodobania jeźdźców.

1. Ośrodki jeździeckie w województwie podlaskim

Na terenie województwa podlaskiego znajduje się aktualnie kilkanaście ośrodków jeździeckich będących na liście Podlaskiego Związku Jeździeckiego (*Lista ...*, 2012) oraz cały szereg mniejszych ośrodków nie wpisanych na tę listę, ale również świadczących usługi rekreacyjne. Do podstawowych usług świadczonych przez te ośrodki zalicza się między innymi: naukę jazdy konnej, hotele i pensjonaty dla koni, hodowlę i sprzedaż koni, hipoterapię, imprezy plenerowe, organizowanie zawodów, organizowanie różnych form turystyki konnej, agroturystykę, treningi sportowe. W ośrodkach tych znajdują się specjalnie wyszkolone wierzchowce oraz wykwalifikowani instruktorzy. Konie są dobierane odpowiednio do umiejętności, wieku i sylwetki jeźdźców. Dzieci uczą się jeździć na kucach i małych koniach.

Początkowo nauka jazdy konnej prowadzona jest na lonży; lekcja taka z reguły trwa około 30 minut, a jej koszt wynosi około 30-50 zł. Gdy jeździec zdobędzie solidne podstawy, czyli – będzie w stanie zapanować nad rumakiem w stępie i klusie, wtedy rozpoczyna naukę na ujeżdżalni bez lonży; lekcje takie trwają wtedy

zazwyczaj 60 minut. Cena zależna jest od formy lekcji, indywidualna jest droższa, jej koszt to około 50 zł, a cena jazdy zespołowej (tak zwana jazda w zastępie) waha się w granicach 30-40 zł. Niektóre z ośrodków umożliwiają zakup lekcji w pakietach, wówczas lekcję są tańsze. Ten, kto zdecyduje się na regularne uprawianie jazdy konnej i zdobędzie odpowiednie doświadczenie, z reguły może wybrać konkretną dyscyplinę sportową, która go interesuje i rozpocząć trening. Ceny treningów ustala się indywidualnie. Na Podlasiu jeźdźcy najczęściej wybierają skoki przez przeszkody, ujeżdżanie lub rajdy długodystansowe. Wszystkie dyscypliny są widowiskowe, a podlaskie ośrodki umożliwiają ambitnym jeźdźcom uczestnictwo na zawodach rangi regionalnej, krajowej, a nawet międzynarodowej. Jednak najwspanialsze i niezapomniane chwile dla każdego jeźdźcy, to przede wszystkim wyjazdy w teren. Gdy jeździec jest w stanie utrzymać równowagę i zapanować nad wierzchowcem we wszystkich chodach, wtedy ma możliwość wyjazdu konno poza teren ośrodka. Cena godziny jazdy w terenie waha się w granicach 40-50 zł. Na Podlasiu są szlaki konne. Pierwszy to Szlak po Puszczy Knyszyńskiej długości 120 km. Jego trasa przebiega przez malownicze tereny Puszczy i umożliwia jej zwiedzanie. Drugi szlak - Szlak Konny Puszczy Augustowskiej - stanowi ciąg dróg i ścieżek o łącznej długości 246 km, przeznaczony jest do jazdy wierzchem. Województwo podlaskie ma znakomite warunki do uprawiania rekreacji i turystyki konnej. Zieleń i piękne widoki towarzyszące jeźdźcom podczas jazdy przez lasy, pola i łąki stanowią walory tej formy rekreacji.

2. Materiał i metody

Ankiętę wypełniło 100 osób korzystających z usług jazdy konnej w następujących ośrodkach jeździeckich województwa podlaskiego (*Lista...*, 2013):

- Klub Jeździecki KRES w Jurowcach;
- Klub Jeździecki KAWALKADA w Białymstoku;
- Klub Jeździecki BIAŁYSTOK w Ignatkach;
- Młodzieżowy Klub Sportowy SPRZAŚLA w Supraślu;
- Klub Sportowy Nad Wigrami w Krasnopolu;
- Uczniowski Klub Sportowy VICTORIA w Supraślu;
- Klub Jeździecki BIK w Gieniuszach;
- Klub Sportowy PIENKI w Pieńkach;
- Ośrodek Sportów Konnych KUCYKOWO w Niewolnicy Kościelnej;
- Premium Club Sp. J. w Mińcach;
- Klub Jeździecki UROK w Hryniewiczach;

- Klub Jeździecki ŻARNOWO.

W ankiecie pytano między innymi o staż jeździecki, powód uprawiania jazdy konnej, ulubioną formę rekreacji konnej, a także ulubioną rasę koni. Zawarte też były w niej pytania o płeć, wiek, wykształcenie oraz miejsce zamieszkania. Badania przeprowadzono w maju 2012 roku.

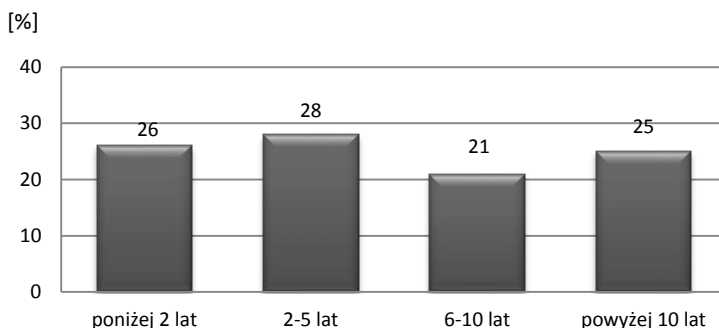
Wśród 100 jeźdźców uczestniczących w badaniach, kobiety stanowiły 75%, a mężczyźni 25%. Większość badanych (51%) były to osoby młode, poniżej 19 roku życia. Osoby w wieku 20-25 lat stanowiły 14% badanych, w wieku 26-35 – 18%, 36-50 – 14% i w wieku powyżej 50 lat – tylko 3%.

46% ankietowanych posiadało wykształcenie podstawowe, 25% wykształcenie wyższe, 10% wykształcenie średnie; 8% miało tytuł licencjacki bądź inżynierski, 7% wykształcenie zasadnicze zawodowe i 4% wykształcenie policealne.

Wszyscy badani (100%) byli mieszkańcami województwa podlaskiego i w przeważającej części (44%) pochodzili z Białegostoku. Wieś zamieszkiwało 25% badanych, miasta liczące 50-100 tys. – 16%, miasta do 50 tys. mieszkańców - 15% ankietowanych.

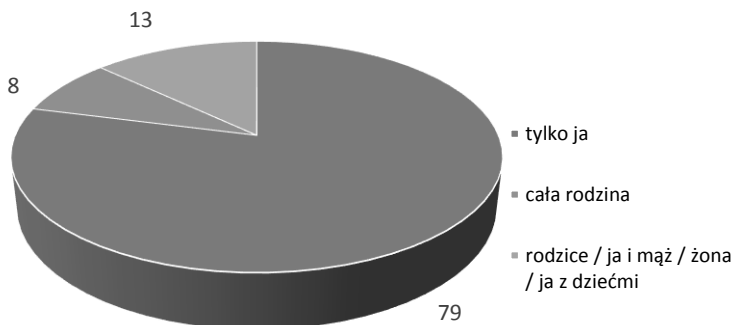
3. Wyniki badań

Na pierwsze pytanie dotyczące stażu jeździeckiego, najczęściej respondentów odpowiedziało, że jeździ od 2 do 5 lat (28%), a następnie poniżej 2 lat (26%). Jeźdźców od 6 do 10 lat było 21% i powyżej 10 lat - 21% (rys. 1.).

Rys. 1. Staż jeździecki badanych [%]

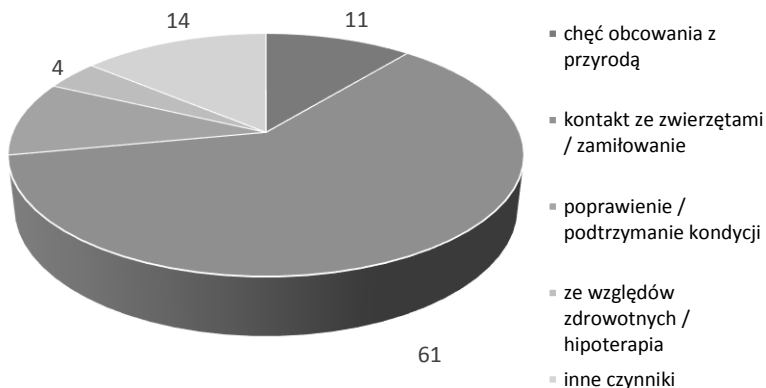
Źródło: opracowanie własne.

Rys. 2. Osoby w rodzinie uprawiające rekreację konną [%]

Źródło: opracowanie własne.

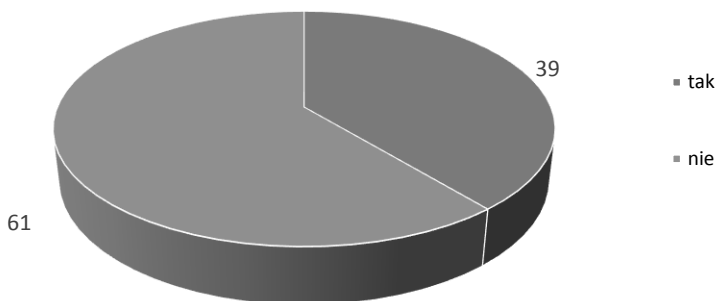
W pytaniu drugim zapytano respondentów *Kto oprócz Pani/Pana jeździ konno w rodzinie?* Zdecydowana większość pytaných, bo aż 79% odpowiedziała, że tylko oni w rodzinie uprawiają tę formę rekreacji. Osób, które jeżdżą z kimś jeszcze z rodziny (współmałżonek lub któreś z rodziców) było 13%, a tych, którzy spędzają czas wolny jeżdżąc całą rodziną było 8% (rys. 2).

Rys. 3. Motyw uprawiania rekreacji konnej [%]

Źródło: opracowanie własne.

Kolejne pytanie dotyczyło motywu uprawiania rekreacji konnej. Aż 61% ankietowanych odpowiedziało, że głównym motywem uprawiania rekreacji konnej była chęć kontaktu ze zwierzętami (rys. 3), dla pozostałych 39% były to: chęć obcowania z przyrodą (11%), poprawienie/podtrzymanie kondycji (10%), względy zdrowotne/hipoterapia (4%), inne motywy (14%).

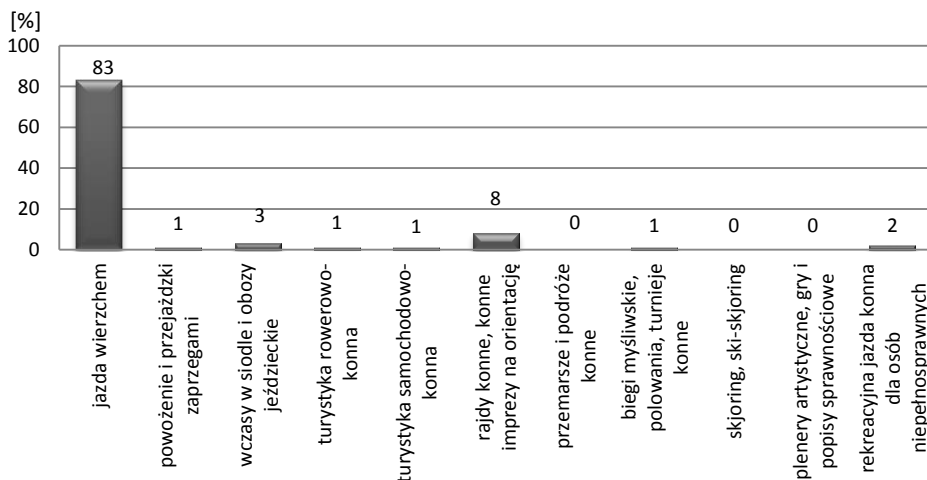

Rys. 4. Jazda konna jako jedyna uprawiana forma rekreacji [%]

Źródło: opracowanie własne.

Na pytanie: *Czy jazda konna jest jedyną uprawianą przez Panią/Pana formą rekreacji w czasie wolnym?* większość badanych (61%) przyznała, że oprócz jazdy konnej uprawia też inne formy rekreacji, dla pozostałych zaś (39%) jazda konna była jedyną formą rekreacji w czasie wolnym (rys. 4).

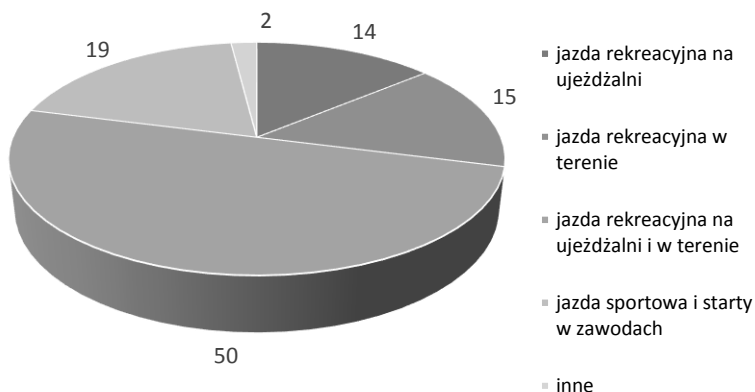
Respondenci poproszeni w kolejnym pytaniu o wymienienie najchętniej uprawianych przez nich form rekreacji konnej aż w 83% odpowiedzieli, że najpopularniejszą formą rekreacji konnej jest dla nich jazda wierzchem (rys. 5), niektórzy wymienili jeszcze rajdy konne i konne imprezy na orientację (8%) oraz wczasy w siodle i obozy jeździeckie (3%) lub hipoterapię (2%). Na zamieszczone w pytaniu takie formy rekreacji, jak powożenie i przejażdżki zaprzęgami, turystyka rowerowo-konna, turystyka samochodowo-konna, biegi myśliwskie, polowania czy turnieje konne nie wskazano w ogóle, bądź tylko jednostkowo.

Rys. 5. Najchętniej uprawiane formy rekreacji konnej [%]

Źródło: opracowanie własne.

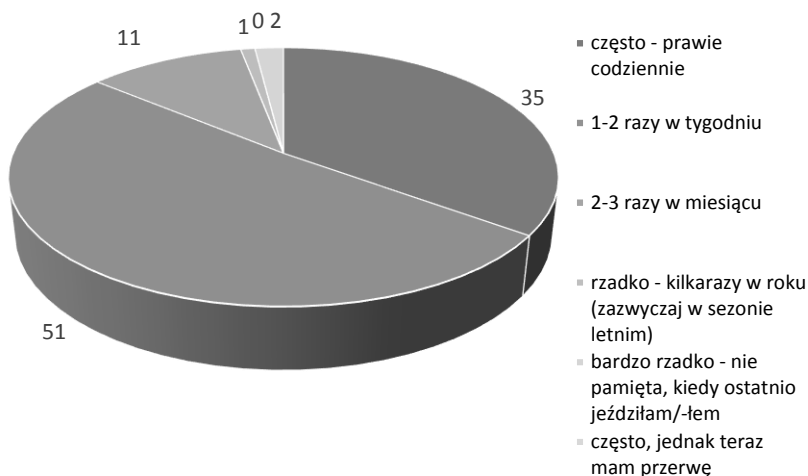
Na pytanie: *Jaką formę jazdy konnej lubi Pan/i najbardziej?* aż 50% ankietowanych odpowiedziało, że najbardziej lubi rekreacyjną jazdę konną, zarówno na ujeżdżalni, jak i w terenie, 19% lubi jazdę sportową i starty w zawodach, 15% preferuje wyjazdy w teren, 14% woli jeździć tylko na ujeżdżalni, a tylko 2% wybrało opcję inne formy (rys. 6).

Rys. 6. Ulubiona forma jazdy konnej [%]

Źródło: opracowanie własne.

Kolejne pytanie dotyczyło częstotliwości uprawiania jazdy konnej (rys. 7). Ponad połowa rekreantów (51%) odpowiedziała, że jeździ 1-2 razy w tygodniu, kolejną grupę stanowili ci, którzy stwierdzili, że jeżdżą często, prawie codziennie (35%). Tych, którzy jeździli 2-3 razy w miesiącu było już tylko 11%, a jeżdżących jeszcze rzadziej, było zaledwie 1-2%.

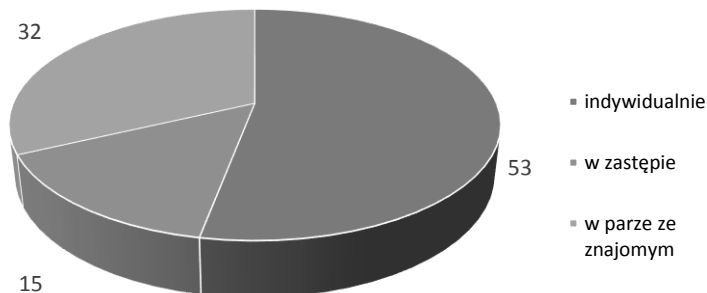

Rys. 7. Częstotliwość uprawiania rekreacji konnej [%]

Źródło: opracowanie własne.

Na kolejne pytanie, czy jazda konna uprawiana jest przez rekreantów indywidualnie, czy też w grupie, większość respondentów (53%) odpowiedziała, że preferuje indywidualną jazdę konną, 32%, że jeździ w parze ze znajomym, a tylko 15% ankieterowanych stwierdziło, że jeździ w zastępie (rys. 8).

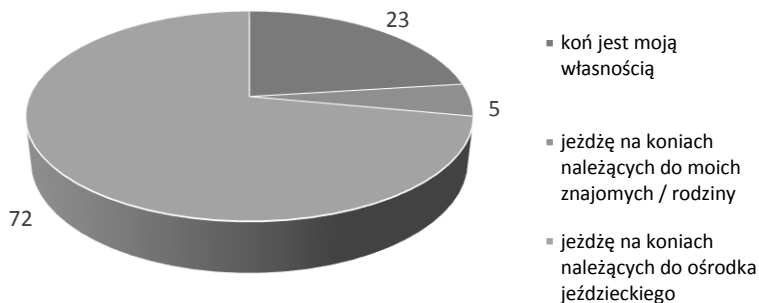

Rys. 8. Jazda konna uprawiana indywidualnie lub w grupie [%]

Źródło: opracowanie własne.

Na pytanie: *Do kogo należą konie, na których Pan/i jeździ?*, 72% rekreantów stwierdziło, że jeździ na koniach należących do ośrodków jeździeckich, do których uczęszczają, 23%, że posiada swoje własne konie i tylko 5%, że jeździ na koniach, które przynależą do znajomych bądź rodziny (rys. 9).

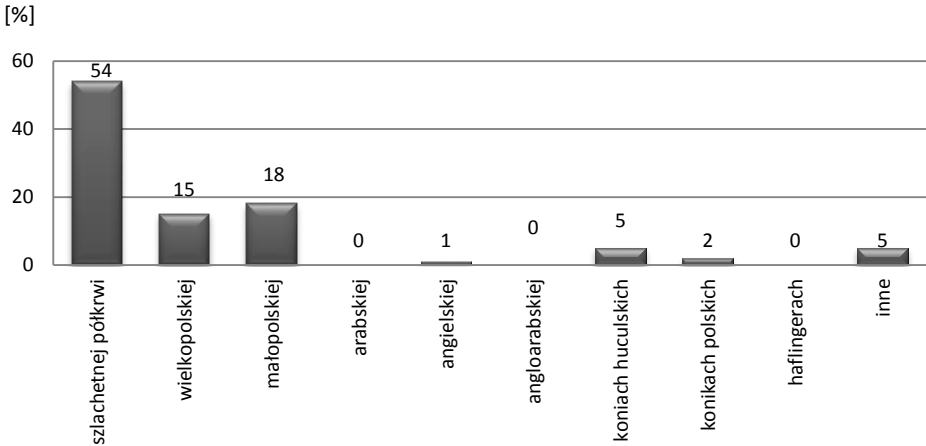

Rys. 9. Przynależność koni do określonych właścicieli [%]

Źródło: opracowanie własne.

W kolejnym pytaniu poproszono respondentów o odpowiedź *na jakich rasach koni jeżdżą najczęściej?*, 54% ankietowanych odpowiedziało, że najczęściej jeździ na koniach rasy szlachetnej półkrwi, 18% na koniach rasy małopolskiej, 15% używa

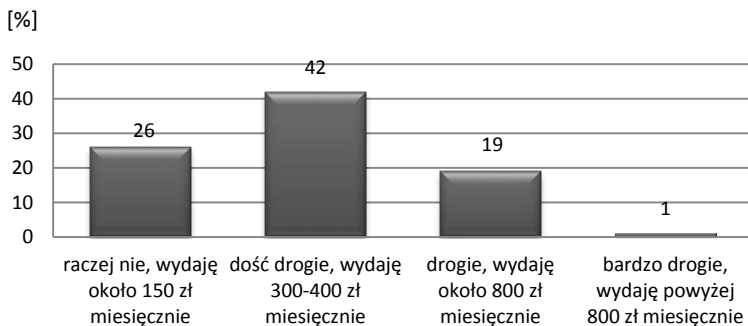
koni rasy wielkopolskiej, 5% jeździ na koniach huculskich lub innych i tylko 1% preferowała konie rasy angielskiej (rys. 10).

Rys. 10. Najczęściej używane rasy koni przez jeźdźców w rekreacji [%]

Źródło: opracowanie własne.

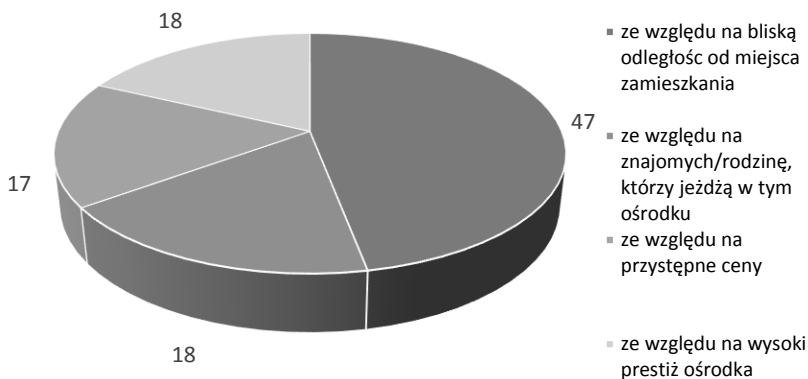
Na pytanie: *Czy uważa Pan/i, że rekreacyjna jazda konna to drogie hobby? Ile mniej więcej Pan/i wydaje na to zajęcie?*, 42% ankietowanych odpowiedziało, że jest to dość drogie hobby, bo przeznaczają na nie w granicach 300-400 zł miesięcznie, 19% uznało to hobby za drogie, wydając na nie 800 zł miesięcznie, a 1% respondentów stwierdziło nawet, że ta rekreacyjna jazda konna jest bardzo droga, bo ich wydatki z nią związane sięgają powyżej 800 zł miesięcznie. Tylko dla 38% badanych jazda konna jako forma rekreacji była raczej niedrogim zajęciem, pochłaniającym wydatki rzędu 150 zł miesięcznie (rys. 11).

Rys. 11. Średnie miesięczne koszty związane z regularnym uprawianiem rekreacji konnej [%]

Źródło: opracowanie własne.

Na pytanie *dlaczego zdecydował/a się Pan/i na dany ośrodek jeździecki?* blisko połowa ankietowanych (47%) odpowiedziała, że wybrała dany ośrodek jeździecki ze względu na bliską odległość od swojego domu. Inne odpowiedzi, to: wysoki prestiż ośrodka (18%), znajomi/rodzina, którzy jeżdżą w tym samym ośrodku (18%), przystępne ceny (17%), (rys. 12).

Rys. 12. Przyczyna wyboru danego ośrodka jeździeckiego [%]

Źródło: opracowanie własne.

Ostatnie z pytań dotyczyło poziomu zadowolenia z uprawianej rekreacji konnej i ewentualnej chęci kontynuowania jej. 100% badanych odpowiedziało, że są zadowoleni z tej formy rekreacji i będą ją kontynuować.

4. Dyskusja wyników

Z przeprowadzonych badań wynika, że zwolennikami rekreacji konnej w województwie podlaskim są głównie kobiety (75%). Jest to sytuacja ogólnie znana w skali całego kraju, w którym kobiety, a zwłaszcza dziewczęta uprawiają jeździectwo częściej niż chłopcy. Aż 97% badanych nie przekroczyło 50. roku życia, co może wynikać z faktu, iż jazda konna wymaga dobrej kondycji i sprawności fizycznej, a ponadto osoby starsze są narażone częściej na kontuzje, które mogą powstać w wyniku upadku, czy też samego nieumiejętnego obcowania z tak dużymi i silnymi zwierzętami.

Większość osób jeżdżących pochodziła z Białegostoku, co potwierdza opinię, że ta forma rekreacji znajduje przede wszystkim zwolenników wśród mieszkańców dużych aglomeracji, którzy nie są zbyt aktywni fizycznie na co dzień (Chmiel, 2009), a jednocześnie pragną „odskocznii” od hałasu i ulicznego zgiełku. 79% badanych przyznało, że są jedynymi osobami w rodzinie, które uprawiają tę formę rekreacji ruchowej. W dalszym ciągu nie jest to forma tak popularna i masowa jak na przykład jazda na rowerze, którym w niektóre wolne dni od pracy i zajęć szkolnych jeżdżą całe rodziny. 61% badanych stwierdziło, że głównym motywem uprawiania jeździectwa jest ich zamiłowanie do zwierząt i chęć kontaktu z koniem. Jazda konna to o tyle specyficzna forma, w której to mamy do czynienia z żywym zwierzęciem, o które trzeba dbać, pielęgnować je i szanować (Wolańska i Lisowska, 1997). Większość ankietowanych, oprócz jazdy konnej, uprawiała też inne formy rekreacji w czasie wolnym. Można zatem sądzić, że była to kategoria ludzi, którzy aktywność fizyczną traktują jako coś niezbędnego w życiu człowieka. Z kolei z innych badań wynika, że jeździectwo to często jedyna forma rekreacji. To dość czasochłonne hobby, bo często nie jest ono realizowane wyłącznie w ośrodkach jeździeckich, ale również w domu, gdzie rekreanci poświęcają dużo czasu na studiowanie specjalistycznej literatury fachowej dotyczącej jeździectwa (Łobożewicz i Kogut, 1999). Aż 83% badanych wybierało jazdę wierzchem. Inne formy, takie jak: powożenie, skjoring, turystyka rowerowo-konna są, podobnie jak i w całym kraju, mało popularne w województwie podlaskim.

Badania dowiodły, że rekreanci z Podlasia w dużej mierze regularnie korzystają z usług ośrodków jeździeckich, ponad połowa z nich jeździ konno raz bądź dwa razy w tygodniu. Preferują oni indywidualną jazdę konną, co wynika z faktu, iż jeżdżąc indywidualnie jeździec nabywa więcej wiedzy i umiejętności niż w grupie. 72% ankietowanych jeździ na koniach należących do ośrodka jeździeckiego, a tylko 23% posiada własnego konia. To wynika stąd, iż utrzymanie własnego konia wiąże się z dużymi kosztami i nie każdego na to stać. Podlascy jeźdźcy najczęściej jeżdżą na

koniach rasy szlachetnej półkrwi, których jest jednocześnie najwięcej w ośrodkach jeździeckich województwa podlaskiego, podobnie jak i w całym kraju (Bielawska i in., 2005). Odległość ośrodka jeździeckiego od miejsca zamieszkania była jednym z głównych kryteriów jego wyboru przez rekreantów, co potwierdzano też w innych badaniach (Bielawska i in., 2005), sugerując jednocześnie, że dojazd do danego ośrodka to poważny wydatek dla jeźdźcy. Chociaż większość badanych uznała jazdę konną za zajęcie drogie, czy raczej drogie, to aż 38% ankietowanych miało zdanie przeciwne na ten temat. Należy jednak zaznaczyć, że ci ostatni nie uprawiali jeździectwa w sposób regularny i przeznaczali wobec tego na jazdę konną zaledwie 150 złotych miesięcznie. Natomiast osoby jeżdżące regularnie, a przede wszystkim częściej, przeznaczają 300-400 złotych, a nawet więcej.

Podsumowanie

Województwo podlaskie posiada znakomite warunki naturalne do uprawiania rekreacji konnej, ma też wiele ośrodków świadczących usługi w tym zakresie. Poza istniejącymi ośrodkami/klubami jeździeckimi, znajduje się na obszarze województwa bardzo wiele gospodarstw agroturystycznych, w których również jest prowadzona rekreacja konna. Ta forma rekreacji ma szansę dalszego rozwoju na Podlasiu, dlatego też warto w nią inwestować. Z drugiej jednak strony musimy sobie zdawać sprawę, że jazda konna, to specyficzna forma rekreacji ruchowej, wymagająca od jeźdźców ponoszenia wysokich kosztów. Jeśli nawet można ją uprawiać nie mając własnego konia i tego wszystkiego co się wiąże z jego utrzymaniem (stajnia, żywienie, pielęgnacja, niezbędne akcesoria), a korzystamy wyłącznie z ofert ośrodków jeździeckich, to i tak generuje ona niemałe wydatki, związane na przykład z zakupem odpowiedniego stroju, opłatą za każdą godzinę jazdy, a przede wszystkim koniecznością dojazdu do wybranego ośrodka jeździeckiego. Nie należy więc przypuszczać, że w niedalekiej przyszłości jeździectwo stanie się masową formą rekreacji.

Literatura

1. *Artykuł o jeździectwie na Podlasiu* (2013), <http://www.wirtualnepodlasie.pl/pl/artykuly/141-artykuly/1085-jedziectwo-w-wojewodztwie-podlaskim> [12.04.2013]

2. Bielawska I., Iwaszko K., Maksimowska B. (2005), *Rekreacja konna w województwie podlaskim*, w: Bielawska I., Maksimowska B. (red.), *Turystyka i rekreacja szansą rozwoju regionów*, t. 2, Wyższa Szkoła Menedżerska w Białymstoku, Białystok
3. Chmiel K. (2009), *Koń w turystyce i rekreacji*, Państwowa Szkoła Wyższa im. Papieża Jana Pawła II w Białej Podlaskiej, Biała Podlaska
4. Dzieciolowski P. (2007), *Turystyka konna. Konie w turystyce i agroturystyce*, Hippica Pro Patria
5. *Lista ośrodków działających w naszym województwie* (2013), <http://www.pdlzj.pl/kluby.php> [12.04.2013]
6. Łobozewicz T., Kogut R. (1999), *Turystyka aktywna – turystyka kwalifikowana*, Tur sp. z o.o., Warszawa
7. Merski J., Warecka J. (2009), *Turystyka kwalifikowana, turystyka aktywna*, Wydawnictwo ALMAMER, Warszawa
8. Sokół J.L. (2010), *Zwierzęta w gospodarstwach agroturystycznych i ich otoczeniu*, Oficyna Wydawnicza Politechniki Białostockiej, Białystok
9. Wolańska T., Lisowska J. (1997), *Sport dla wszystkich. Wybrane dyscypliny*, Biblioteka Polskiego Towarzystwa Naukowego Kultury Fizycznej, Warszawa

Recreational riding in the Podlaskie province

Abstract

In a survey, conducted on a group of people practicing recreational riding in selected equestrian centers of Podlaskie, assessed the level of interest it enjoys this form of recreation and special pleasure riders. The most of respondents stated that the main reason is their equestrian passion for animals and a desire to close contact with the horse. Recreational riders of Podlaskie quite regularly use the services of equestrian centers, more than half of them rides a horse once or twice a week, preferring to ride individually. Podlaskie riders often ride on Unemployed horse, which is also the most in equestrian centers. Equestrian center distance from the residence of riding, it was one of the main criteria for selection.

Keywords

horse recreation, equestrian centers, the scale of interest